

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของ ข้าราชการครู ศูนย์เครือข่ายกระนวน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 ประชากรที่ ศึกษา ได้แก่ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในศูนย์เครือข่ายกระนวน จำนวนทั้งสิ้น 219 คน ตัวแปรที่ ศึกษา ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงานงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารงานทั่วไป เครื่องมือที่ใช้ใน การศึกษา ได้แก่แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ วัตถุประสงค์เท่ากับ 1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) มีการสรุปผลการศึกษาอภิปรายผล รายละเอียด ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ศึกษาจากประชากรผู้ให้ข้อมูล คือ ข้าราชการครู ศูนย์เครือข่ายกระนวน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำนวน 219 คน ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการครู เพศหญิง จำนวน 116 คน นอกนั้นเป็นเพศชาย จำนวน 103 คน โดยที่ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ ครูผู้สอนเพศหญิง มีอายุมากกว่า 50 ปี อายุราชการมากกว่า 30 ปี และมีระดับการศึกษาสูงสุด ปริญญาตรี ตามลำดับ

จำแนกตามอายุ ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการครูมีอายุมากกว่า 50 ปี จำนวน 79 คน รองลงมา เป็นผู้มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 72 คน ผู้มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 52 คน และผู้มีอายุน้อยกว่า 31 ปี จำนวน 16 คน ตามลำดับ

จำแนกตามอายุราชการ ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการครูที่มีอายุราชการมากกว่า 30 ปี จำนวน 75 คน รองลงมาเป็นผู้มีอายุราชการ 21-30 ปี จำนวน 68 คน ผู้มีอายุราชการ 11-20 ปี จำนวน 56 คน และผู้มีอายุราชการน้อยกว่า 11 ปี จำนวน 20 คน ตามลำดับ

จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการครูที่มีระดับการศึกษาสูงสุด ปริญญาตรี จำนวน 181 คน นอกนั้นเป็นผู้มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 38 คน

จำแนกตามหน้าที่การปฏิบัติ ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นครูผู้สอน จำนวน 198 คน นอกนั้นเป็นผู้บริหาร จำนวน 21 คน ตามลำดับ

ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

การมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนของข้าราชการครู ศูนย์เครือข่ายกระนวน พบว่า ภาพรวมข้าราชการครูมีความคิดเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนระดับมากเมื่อพิจารณารายด้านข้าราชการครูมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียน ด้านการบริหารงานวิชาการมากกว่า ด้านบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านบริหารงานบุคคล ตามลำดับ จำแนกตามรายด้าน ดังนี้

1. ด้านบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายข้อ ข้าราชการครูมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียน ร่วมรณรงค์ให้ผู้ปกครองตระหนักถึงความสำคัญและสนับสนุนให้บุตรหลานได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มากกว่าให้ความเห็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น กำหนดวิธีการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การมีส่วนร่วมวางแผนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพ และได้มาตรฐาน ให้ความเห็นข้อเสนอแนะและส่งเสริมสนับสนุนในการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมกระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษาตรงกับความต้องการของสถานศึกษาและชุมชน และมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำแก่โรงเรียนในการวางแผน อบรมเลี้ยงดูบุตรหลานเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และการเรียนรู้ในขั้นพื้นฐาน ตามลำดับ

2. ด้านบริหารงานงบประมาณ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อข้าราชการครูมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียน ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา มากกว่ามีส่วนร่วมวางแผน ให้ความเห็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดตั้งและการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามแผนทุกขั้นตอน มีส่วนร่วมจัดหาทุน และบริจาคทรัพย์สินสนับสนุนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาก่อนเสนอต่อสาธารณชน ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารการเงิน และการจัดหารายได้จากทรัพย์สินของสถานศึกษา พิจารณาและให้ความเห็นชอบกับโครงการและวิธีการดำเนินการตาม

กำหนดไว้ในแผนของสถานศึกษา ให้ความเห็นข้อเสนอแนะในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารการเงินและการจัดหารายได้จากทรัพย์สินของสถานศึกษา และมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาของนักเรียน ตามลำดับ

3. ด้านบริหารงานบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายชื่อข้าราชการครูมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา มากกว่าให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้ง โยกย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา เสนอความต้องการ จำนวนและอัตราตำแหน่งของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและมีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางปฏิบัติของผู้บริหารและครูในสถานศึกษา เสนอความต้องการและอัตราตำแหน่งของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาเพื่อเสนอ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาพิจารณา ร่วมวางแผนด้านบริหารงานบุคคลร่วมกับสถานศึกษา กำกับดูแลบริหารบุคคลในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ และวิธีการตามที่ ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา กำหนด มีส่วนร่วมในการพิจารณา/คัดเลือก/ผู้บริหารและครูในโรงเรียน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง ส่งเสริมสนับสนุนให้ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษามีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ ตามลำดับ

4. ด้านบริหารงานทั่วไปในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อข้าราชการครูมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนให้ความเห็นในการจัดระบบ โครงสร้างแผนภูมิการบริหาร โรงเรียนมากกว่า มีส่วนร่วมในการจัดระบบ โครงสร้างแผนภูมิการบริหาร โรงเรียน และมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ช่วยเหลือสนับสนุนในการบริหารและการจัดการศึกษาทุกด้านของสถานศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มชมรมหรือสมาคมผู้ปกครองและศิษย์เก่า มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนในการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมกระบวนการเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษาตรงกับความต้องการของสถานศึกษาและชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดลอมของสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนของนักเรียน และส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยากรของชุมชน และมีส่วนในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ตามลำดับ

อภิปรายผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของข้าราชการครูศูนย์เครือข่ายกระนวน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีประเด็นสำคัญในการอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากการศึกษาที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของข้าราชการครู ศูนย์เครือข่ายกระนวน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาทางด้านข้าราชการครูมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ด้านการบริหารงานวิชาการ มากกว่าด้านบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านบริหารงานบุคคล ผู้บริหารได้ให้ข้าราชการครูส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล ตลอดจนการบริหารงานทั่วไป ซึ่งสภาพดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนตระหนักและได้ให้ความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วมสภาพเช่นนี้ถือได้ว่าเป็นทิศทางที่ดีของการบริหารโรงเรียน ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของสถานศึกษา การผลิตนักเรียนที่มีคุณภาพสำหรับกระบวนการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาจะมีขอบข่ายครอบคลุมหลายด้านด้วยกัน โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดการบริหารโรงเรียน 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป การบริหารทั้ง 4 ด้านเมื่อเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์หลักของการบริหารโรงเรียนจะเห็นว่า งานวิชาการเป็นงานหลัก ส่วนงานอื่นๆ เป็นงานสนับสนุนส่งเสริมงานวิชาการให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ สุรศักดิ์ นานานุกูล และคณะ(2541:27) เสนอแนวคิดว่าการทำงานในองค์กรใด ๆ ก็ตามหากดำเนินการโดยเปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กรมีส่วนร่วมในการดำเนินการทุกขั้นตอน คือ ตั้งแต่การหาข้อมูล การหาสาเหตุของปัญหาาร่วมกัน ปรึกษาหารือ การหาแนวทางแก้ปัญหาาร่วมกัน การตัดสินใจร่วมกัน วางแผนร่วมกัน ปฏิบัติงานร่วมกัน ติดตามจนถึงขั้นบำรุงรักษา ระยะเวลา ย่อมทำให้การดำเนินงานนั้นประสบความสำเร็จ และบุคลากรในองค์กรได้ทำงานด้วยความเต็มใจ มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน อีกทั้งเกิดความรู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร จึงจำเป็นต้องช่วยพัฒนาให้ดีขึ้น สอดคล้องกับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมเป็นการบริหารงานโดยคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย และแผนพัฒนาของโรงเรียนในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป โดยคณะกรรมการสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และ/หรือผู้แทน

องค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547:57)

2. จากผลการศึกษาที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของข้าราชการครู ศูนย์เครือข่ายกระนวน ในภาพรวมด้านบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า ผู้บริหารได้เปิดโอกาสให้ข้าราชการครูส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ร่วมรณรงค์ให้ผู้ปกครองตระหนักถึงความสำคัญและสนับสนุนให้บุตรหลานได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มากกว่าให้ความเห็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น กำหนดวิธีการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การมีส่วนร่วมวางแผนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพ และได้มาตรฐาน ให้ความเสนอแนะและส่งเสริมสนับสนุนในการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษาตรงกับความต้องการของสถานศึกษาและชุมชน และมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำแก่โรงเรียนในการวางแผน อบรมเลี้ยงดูบุตรหลานเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และการ เรียนรู้ในขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับ จิรภัทร ศิริพรรณภรณ์ (2546:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่าโดยภาพรวมผู้บริหารโรงเรียนมีทักษะในการบริหารอยู่ในระดับมากทุกด้าน และสอดคล้องกับจำเริญ จารุศิริโสภณ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานปกครองนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาเกา ตำบลแกใหญ่ อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานปกครองนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดบริหาร โรงเรียน 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป การบริหารทั้ง 4 ด้านเมื่อเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์หลักของการบริหาร โรงเรียนจะเห็นว่า งานวิชาการเป็นงานหลัก ส่วนงานอื่นๆ เป็นงานสนับสนุน ส่งเสริมงานวิชาการให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น อันจะส่งผลดีต่อคุณภาพ และประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาในที่สุด

3. จากการศึกษาที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของข้าราชการครู ศูนย์เครือข่ายกระนวน ในภาพรวมด้านบริหารงานงบประมาณอยู่ในระดับมากเป็นเพราะว่า ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ข้าราชการครูส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการ

ประจำปีของสถานศึกษา มากกว่ามีส่วนร่วมวางแผน ให้ความเห็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดตั้งและการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน ตรวจสอบติดตาม ประเมินผลการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามแผนทุกขั้นตอน มีส่วนร่วมจัดหาทุน และบริจาคทรัพย์สินสนับสนุนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาก่อนเสนอต่อสาธารณชน ให้ความเห็นข้อเสนอแนะในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารการเงิน และการจัดหารายได้จากทรัพย์สินของสถานศึกษา พิจารณาและให้ความเห็นชอบกับโครงการและวิธีการดำเนินการตามกำหนดไว้ในแผนของสถานศึกษา ให้ความเห็นข้อเสนอแนะในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารการเงินและการจัดหารายได้จากทรัพย์สินของสถานศึกษา และมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาของนักเรียนสอดคล้องกับ สมชิต ชันขวา (2544 : 54) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านบริหารงานงบประมาณ ด้านบริหารงานวิชาการ และด้านการบริหารงานบุคคล ยกเว้นด้านบริหารงานทั่วไป มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และมีความเห็นว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านผู้บริหารและครู รองลงมาคือด้านคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและด้านโรงเรียน ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ด้านโรงเรียนด้านผู้บริหารและครู ยกเว้นด้านคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ผู้ศึกษาเห็นว่าความสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ของการบริหาร โรงเรียน การดำเนินงานที่เกี่ยวกับการเงิน วัสดุครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ งานบริการต่างๆ งานเหล่านี้เป็นงานสนับสนุนงานวิชาการอย่างมาก เช่น งานวิชาการ จะสำเร็จได้ ต้องมีอาคารสถานที่ มีห้องเรียน มีห้องปฏิบัติการ มีสื่อการเรียนการสอนต่างๆ มีงานบริการให้ความสะดวกต่างๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นบทบาทของการบริหารงบประมาณ การบริหารงบประมาณจึงมีส่วนช่วยให้การพัฒนาคนให้มีคุณภาพได้อย่างมากเช่นกัน ดังนั้นการเปิดโอกาสให้ข้าราชการครูมีส่วนร่วมในการบริหารงานงบประมาณ รวมทั้งร่วมรับผิดชอบร่วมตรวจสอบ จะนำไปสู่การจัดการศึกษารูปธรรม บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพในที่สุด

4. ผลจากการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของข้าราชการครู ในภาพรวมด้านบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ข้าราชการครู

ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการบริหารให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา มากกว่าให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้ง โยกย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา เสนอความต้องการ จำนวนและอัตราตำแหน่งของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและมีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางปฏิบัติของผู้บริหารและครูในสถานศึกษา เสนอความต้องการและอัตราตำแหน่งของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาเพื่อเสนอ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาพิจารณา ร่วมวางแผนด้านบริหารบุคคลร่วมกับสถานศึกษา กำกับดูแลบริหารบุคคลในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ และวิธีการตามที่ ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษากำหนด มีส่วนร่วมในการพิจารณา/คัดเลือก/ผู้บริหารและครูในโรงเรียน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง ส่งเสริม สนับสนุนให้ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษามีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ สอดคล้องกับสัมพันธ์ อุปลา (2541 : 86) ให้ความหมายว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการบริหารที่เห็นความสำคัญของผู้ร่วมงานในฐานะมนุษย์ให้องค์กรที่มีความสามารถ มีเหตุผล มีวิจรรย์ญาณ การบริหารแบบมีส่วนร่วมจะก่อให้เกิดการระดมพลังสมอง พลังงานอย่างแข็งขันเป็นการบริหารที่สนองความต้องการของมนุษย์มากที่สุด สอดคล้องกับวิโรจน์ สารรัตนะ (2542 : 98) ให้ทัศนะทางการบริหารว่า ในองค์กรควรมีการปฏิบัติงานแบบมีอำนาจร่วมกัน (Power with) มากกว่าการมีอำนาจเหนือกว่า (Power Over) ดังนั้นควรพัฒนาการทำงานแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้บริหารกับผู้ปฏิบัติมากกว่าจะเป็นแบบสายการบังคับบัญชาและควรแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยวิธีการเชิงบูรณาการสอดคล้องกับถวิล มาตละเยี่ยม (2545 : 36) ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมคือ การระดมสรรพกำลังจากทรัพยากรมนุษย์ สามารถนำเอาประสบการณ์ความรู้ และทักษะของแต่ละคนมาใช้ในการวางแผน ทำให้ได้งานที่ดีสมบูรณ์ขึ้นและการนำไปปฏิบัติจะประสบผลสำเร็จได้ดีขึ้นสอดคล้องกับชญญา อภิบาลกุล (2545 : 23) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การที่บุคคลหรือคณะบุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในองค์การ ดำเนินภารกิจร่วมกัน มีความเกี่ยวข้องกันจนเกิดความผูกพันต่อสมาชิกและองค์การ เพื่อให้เกิดผลทั้งตนเองและหน่วยงาน/องค์การ สอดคล้องกับเสาวลักษณ์ ยุกตะทัต (2545 : 36) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่าคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากในด้านวิชาชีพครูและบุคลากร

5. ผลการศึกษาที่พบว่าการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ในภาพรวมด้านบริหารงานทั่วไป อยู่ในระดับมากเป็นเพราะว่า ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ข้าราชการครูมีส่วนร่วมในการ

บริหารโรงเรียนให้ความเห็นในการจัดระบบ โครงสร้างแผนภูมิการบริหารโรงเรียนมากกว่า มีส่วนร่วมในการจัดระบบ โครงสร้างแผนภูมิการบริหารโรงเรียน และมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ช่วยเหลือสนับสนุนในการบริหารและการจัดการศึกษาทุกด้านของสถานศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มชมรมหรือสมาคมผู้ปกครองและศิษย์เก่า มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนในการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมกระบวนการเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษาตรงกับความต้องการของสถานศึกษาและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนของนักเรียน และส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น สภาพดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารตระหนักและหรือให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการบริหารทั่วไปมากพอสมควร ซึ่งลักษณะการบริหารเช่นนี้เป็นไปตามทฤษฎะบริหารที่ว่า การดำเนินงานต่างๆ มิใช่เป็นเพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารจะทำเพียงลำพังคนเดียว แต่ยังมีผู้ร่วมงานและชุมชน ที่จะมีส่วนทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ (ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. 2543 : 4) เป็นการบริหารโรงเรียนที่อยู่บนพื้นฐานของการให้เกียรติ และให้ความไว้วางใจ อันเป็นคุณลักษณะหนึ่งของความเป็นเลิศในเชิงบริหารตามทฤษฎะของ พงษ์ศักดิ์ ทุมสงคราม (2546 : 10 ; อ้างอิงมาจาก Vroom และ Yetton) ส่งเสริมสนับสนุนในการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ช่วยเหลือสนับสนุนในการบริหารและการจัดการในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งกลุ่มชมรมหรือสมาคม ดังผลการศึกษาของ เอกชัย กีสุขพันธ์ (2538 : 327) ที่พบว่าผู้บริหารที่เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สอดคล้องกับ พงษ์ศักดิ์ ทุมสงคราม (2546 : 10 ; อ้างอิงมาจาก Vroom และ Yetton) ได้เสนอแนวทางในการที่จะกำหนดว่า เมื่อไรจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และควรจะมีส่วนร่วมมากน้อยอย่างไรในการตัดสินใจในตัวแบบ (Model) ของวูมและเยทตัน ได้เสนอว่าการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจควรเกิดขึ้นกับธรรมชาติของปัญหาและสถานการณ์ โดยกำหนดรูปแบบและปริมาณของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประสานงานการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษาตรงกับความต้องการของชุมชน และส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ดังนั้นการเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมบริหารทั่วไป ดังผลการศึกษาจึงถือได้ว่าเป็นทิศทางที่พึงประสงค์ในเชิงบริหารโรงเรียนยุคปัจจุบัน

อย่างไรก็ตามภายในระบบราชการที่เป็นปัญหาและกำลังดำเนินการปฏิรูปอยู่ในปัจจุบัน ข้อคิดเห็นของข้าราชการครูที่ได้จากผลการศึกษา ผู้ศึกษาเห็นว่าเป็นไปได้ที่จะสามารถแก้ปัญหา

การบริหารโรงเรียนไปได้ในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปิดโอกาสให้ข้าราชการครูมีส่วนร่วมในการบริหาร ไม่ว่าจะเป็นส่วนรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมตรวจสอบ ซึ่งลักษณะการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมนั้น ล้วนแล้วแต่เป็นผลดีต่อการบริหาร

ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่ผู้บริหารและข้าราชการครูจะช่วยกันร่วมมือกันศึกษาทำความเข้าใจถึงสภาพความเป็นมา ความเป็นอยู่ และความเป็นไปของการบริหารโรงเรียนว่ามีความสำคัญอย่างไร ในปัจจุบันมีสภาพเป็นอย่างไร และอนาคตข้างหน้าจะเป็นอย่างไร แล้วนำข้อมูลที่ได้รับมาวางแผนร่วมกัน กำหนดยุทธศาสตร์ มาตรการ แนวทางอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายหลักคือ มุ่งสู่คุณภาพ และประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นสำคัญ

สรุปแล้วผลการศึกษาครั้งนี้ในภาพรวมกล่าวได้ว่า ครูส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน นั่นคือด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงานทั่วไป ด้านบริหารงานงบประมาณ ส่วนด้านบริหารงานบุคคล ดูเหมือนว่าการมีส่วนร่วมของข้าราชการครูต่ำสุด ดังนั้นผู้ศึกษาจึงเห็นว่าการบริหารโรงเรียนที่ผู้บริหารและข้าราชการครู ศูนย์เครือข่ายกระบวน ควรจะให้ความสำคัญและร่วมกันดำเนินการเป็นพิเศษ คือการบริหารอย่างทั่วถึง ชัดเจนต่อเนื่องและถาวร

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาในครั้งนี้มีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1. จากการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับมากแต่ไม่อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นผู้บริหารทุกโรงเรียนในเครือข่าย ควรเปิดโอกาสให้ข้าราชการครู มีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำแก่โรงเรียนในการวางแผนให้เห็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง การศึกษา ขั้นพื้นฐาน และความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ข้าราชการครูมีส่วนร่วมในการบริหารงานทุกด้านมากยิ่งขึ้น

2. การบริหารงานงบประมาณ ควรเปิดโอกาสให้ข้าราชการครู มีส่วนร่วมแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารการเงินและการจัดหารายได้จากทรัพย์สินของสถานศึกษา และ มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาของนักเรียน

3. การบริหารงานบุคคล ควรเปิดโอกาสให้ข้าราชการครู มีส่วนร่วมบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษามีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่

4.การบริหารงานทั่วไป ควรเปิดโอกาสให้ข้าราชการครู มีส่วนร่วมส่งเสริมให้สถานศึกษา เป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมีส่วนในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษามีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน เพื่อจะได้ทราบถึงการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน

2. การศึกษาครั้งนี้เป็นเพียงการศึกษาเฉพาะศูนย์ เครือข่ายกระนวนเท่านั้นควรทำการศึกษาคครอบคลุมไปถึงครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนศูนย์เครือข่าย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น แห่งอื่นเพื่อเป็นการเปรียบเทียบ